

RAKOVA DJECA

Nives Opačić. *Biblioteka Posebna izdanja. Matica hrvatska, Zagreb 2023., 252 str.*

Prošle godine u Matičinoj biblioteci Posebna izdanja objavljena je knjiga hrvatske jezikoslovke Nives Opačić. Osim stručnome krugu, autorica je dobro poznata i široj publici jer još od 1999. u Matičinim novinama *Vijencu* neumorno ispisuje kolumnu. Isprva je teme pronalazila u jezičnoj tematici, no s vremenom kolumna je prerasla taj okvir te postala njezinom rubrikom široka tematskog raspona. Osim toga, kao jezična savjetnica povremeno je nastupala u televizijskim i radijskim programima, a često i rado nastupala je i još uvijek nastupa i na javnim tribinama diljem Hrvatske. Autorica je i većeg broja knjiga, ponajčešće u nakladi u Matice hrvatske. Nećemo ih sve nabrajati, no za spomenuti je svakako putopisnu knjigu *Pod Velikim medvjedom*, objavljenu 2012. U 26 putopisnih priča autorica je čitatelja povela u europske metropole, primjerice Beč, Berlin, Prag ili Pariz, dotaknula je i rubne zemlje, primjerice Rumunjsku i Kataloniju, Tursku i Cipar, a s jednakim je žarom pisala i o našim mjestima, primjerice Županji, Topuskom ili Severinu u Gorskom kotaru. Knjiga nazvana *Rakova djeca* tematski nema mnogo zajedničkoga sa spomenutom putopisnom knjigom. U *Velikom medvjedu* opisala je svoje boravke u stranim zemljama, dok je zemljopisni okvir *Rakove djece* sužen na tuzemstvo, a zapravo najčešće na grad Zagreb, no usprkos navedenoj razlici te dvije knjige ipak dobro nadopunjuju jedna drugu. Zajedničko im je to što objavljeni zapisi imaju naglašen i jasno postavljen zemljopisni okvir, pri čemu je manje bitno je li riječ o većem ili manjem gradu ili području.

Rakova djeca zbirka je tekstova objavljenih u istoimenoj rubrici u *Vijencu* u vremenskom rasponu od rujna 2019. do prosinca 2022. Štoviše, tekstovi su u knjizi doneseni istim slijedom kako su se redali i u *Vijencu*. Ukupno je riječ o 76 tekstova podjednakoga opsega (približno četiri rukopisne kartice). Tematika zapisa na prvi je pogled prilično raznovrsna. Ima tekstova jezične tematike, drugima su tema pojedina osobna imena, nekoliko je i klasičnih putopisa (Mljet, Banja Luka, bugarski Vidin), no najveći broj zapisa odnosi se na grad Zagreb. Vrijeme u kojem su tekstovi napisani uvelike je vrijeme epidemijskih karantena, a za Zagrepčane i potresno odnosno postpotresno razdoblje. U takvim uvjetima i profesorica Opačić bila je upućena na kvartovske šetnje, a za nju su to bile šetnje, ili kako sama kaže »landranja«

Trešnjevkom. Većina tekstova započinje u nekoj ili s nekom od trešnjevačkih ulica, ali se tamo ne zaustavlja nego se, tragom autoričinih asocijacija, nastavlja u nekom manje očekivanom smjeru, vodeći čitatelja u druge dijelove grada, do nekih drugih mjesta, do autorici dragih ljudi ili pak do svima znanih nacionalnih veličina i njihovih djela ili zabluda. Lutajući ulicama Trešnjevke, autorica pronalazi inspiraciju da odluta na druga mjesta ili da se vremeplovom vrati u prošla vremena i prizove u sjećanje slike, običaje, objekte i nadasve ljude kojih više nema. Ilustrirat ćemo to dvama zapisima. Selska cesta stara je zagrebačka ulica. I autorica ju pamti dugo, još dok je bila »kvrgava i grbava«. Vodila je iz grada u smjeru prigradskih naselja, ponajprije Horvata, po kojem je i nastavak Selske ceste prozvan Horvačanskom cestom. Na Selskoj cesti bila je posljednja adresa Tina Ujevića, u stihove uveo ju je Drago Britvić, a njegove pak stihove uglazbio je Zvonko Špišić. Sve to i svi spomenuti, o svakome ponešto, stali su u jedan zapis. Našička ulica poslužila joj je da otputuje do Našica, prisjeti se obitelji Pejačević, a napose glazbenice i skladateljice Dore. Lamentirajući o Dori, prisjeća se njezinih glazbenih uzora (Čajkovski, Wagner), glazbenika koji su imali sudbinu sličnu njezinoj (Brahms, Grieg, Mahler), kao i glazbenika koji su najčešće koncertno, na zadovoljstvo nazočne autorice, izvodili Dorina djela (Pavica Gvozdić, Martina Filjak). U društvu Pejačevića, nije mogla ne spomenuti i Viroviticu, a govoreći o Našicama, morala je spomenuti i Isidora Kršnjavog, a kada ga je već spomenula, onda se našlo mjesta i za Muzej za umjetnost i obrt. I nisu to čak ni svi rukavci jednog te istog zapisa započetog u neuglednoj trešnjevačkoj uličici.

Rakova djeca uvelike je knjiga o Zagrebu. Većina zapisa posvećena je Zagrebu, ali ne onom Zagrebu iz enciklopedijske natuknice ili turističkoga vodiča, nego Zagrebu kako ga je u pojedinim životnim etapama proživljavala i doživljavala sama autorica. Iako u pojedinim zapisima piše i o povijesnom središtu grada, većina zapisa u *Rakovoj djeci* odnosi se na gradsku periferiju, ponajviše Trešnjevku, dakle na dio grada koji se malo ili nimalo spominje u reprezentativnim priručnicima. Knjiga je to o dijelovima grada u koje ne vodimo turiste, niti ih turisti sami posjećuju, ali u kojima se odvija svakodnevni život većine Zagrepčana. Da se i takvim dijelovima grada može štošta napisati, najbolji su dokaz *Rakova djeca*.

Osim naglašene zagrebačke dimenzije, zapisi u *Rakovoj djeci* imaju izraženu i memoarsku dimenziju. U većini zapisa autorica se poziva na autobiografske detalje, školovanje, radni vijek, putovanja, izložbe i koncerte koje je posjećivala. Junaci pojedinih zapisa članovi su njezine obitelji, susjedi, školski i studentski kolege, njezini bivši studenti, ljudi čija imena nisu javno poznata. Taj svijet čitatelju neznanih a autorici dragih ljudi, isprepleten je sa svijetom poznatih osoba, domaćih i stranih, do kojih autorica dolazi kroz mnogobrojne glazbene, likovne, književne pa i povijesne asocijacije. Posebice je glazba čest motiv, bilo da je riječ o koncertima na kojima je sama bila ili o nosačima zvuka s njoj dragim izvođačima. A kada je o glazbi riječ,

najčešće je spomenuto Hrvatsko narodno kazalište, koje je autorica očigledno od najranijih dana često i rado pohodila, pa ga i naziva »mojim dragim hramom umjetnosti«.

Smeta joj neukost, naročito kada je ogoljena u javnom prostoru, što ilustrira pogrešnim natpisima, pogrješkama u medijima (u novinama i na televiziji) pa čak i zabludama u nazivima gradskih ulica (primjer su Brsečka i Bersečka ulica, nazvane po istome gradiću). Smeta joj i ponašanje današnje mladeži, odnosno „novih klinaca“. U tome je čak i prilično rigorozna pa ne želeći s njima ništa dijeliti, a parafrazirajući Halida Džubrana, poručuje »ja imam svoj Zagreb (podosta oronuo, ali drag), a oni imaju svoj«.

Rakova djeca iz pera profesorice Opačić poticajno su memoarsko štivo i originalan prilog poznavanju zagrebačke prošlosti. Njezini zapisi znalački su napisani tekstovi i autobiografski uvidi u kulturnu povijest Zagreba.

MLADEN KLEMENČIĆ

Članci su dostupni pod licencijom Creative Commons: Imenovanje 4.0 međunarodna (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Sadržaj se smije umnožavati, distribuirati, priopćavati javnosti, preradivati i koristiti u bilo koju svrhu, uz obavezno navođenje autorstva i izvora.